

ADVIES

Preventie- en handhavingsplan Middelengebruik 2025-2028

Adviesraad Sociaal Domein Hoogeveen
De dato 3 maart 2025

Adviesaanvraag en verantwoording

Op 14 januari 2025 heeft het college van burgemeester en wethouders van de Gemeente Hogeveen de Adviesraad Sociaal Domein Hogeveen (Adviesraad) formeel om advies gevraagd over het Preventie- en Handhavingsplan Middelengebruik Hogeveen 2025-2028. Op 14 januari 2025 is het plan in CONCEPT aan ons toegezonden.

Bij de adviesaanvraag zijn de volgende stukken meegestuurd:

- Preventie- en Handhavingsplan Middelengebruik Hogeveen 2025-2028
- Brief aan de Adviesraad Preventie- en Handhavingsplan Hogeveen, 14 januari 2025

Bij het beantwoorden van de adviesaanvraag is gebruik gemaakt van de volgende documenten/bronnen:

- Programmabegroting Gemeente Hogeveen 2025-2028
- Nota Jeugd - Programma Jong Hogeveen
- Uitvoeringsagenda GALA Hogeveen 2024-2025
- Preventie- en Handhavingsplan Alcohol 2014-2016
- Preventie- en Handhavingsplan 2019-2023
- Integraal veiligheidsplan 2019-2023
- GGD Gezondheidsmonitor Drenthe 2023 (voor trends in middelengebruik)
- Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA)
- Integraal Zorgakkoord (IZA)
- IJslandse aanpak middelengebruik onder jongeren (Trimbos-instituut)
- CBS Jeugdmonitor 2021 (cijfers over middelengebruik bij jongeren)
- Trimbos-instituut: Onderzoek naar vaperen en roken onder jongeren 2023
- NJi (Nederlands Jeugdinstituut): Overzicht van middelengebruik onder jongeren

Werkwijze

De Adviesraad heeft uit zijn midden een werkgroep samengesteld en gevraagd het advies voor te bereiden. De werkgroep is als volgt te werk gegaan:

Er is voor gekozen om een aantal vrijwilligers- en professionele organisaties te consulteren in een bijeenkomst. Hiertoe is een lijst opgesteld met uit te nodigen organisaties.

Er zijn 12 organisaties uitgenodigd om schriftelijk te reageren en een aantal van hen heeft gehoor gegeven. Deze input hebben wij meegenomen in het advies.

Algemene Observaties en Aanbevelingen

De Adviesraad Sociaal Domein Hoogeveen heeft het Preventie- en Handhavingsplan Middelengebruik 2025-2028 zorgvuldig bestudeerd. Wij waarderen de inzet van de gemeente om een integrale aanpak te realiseren en middelengebruik onder jongeren en volwassenen terug te dringen. Tegelijkertijd constateren wij enkele structurele aandachtspunten die cruciaal zijn voor de effectiviteit van het beleid. Zo missen wij de urgentie en noodzaak om de problematiek rondom het gebruik van alcohol, drugs en vaperen in een breder perspectief te plaatsen en aan te pakken. Denk daarbij aan stress door uitblijven van bestaanszekerheid, kansenongelijkheid en gemis aan toekomstperspectief. Het rapport zou een meerwaarde krijgen als bovenstaande oorzaken meegenomen worden in het preventiebeleid rondom het gebruik van middelen. Daarbij vinden wij dat het onderwerp vaperen onderbelicht is. Huidige onderzoeken geven steeds meer het beeld dat vaperen erg ongezond is en een risico is voor de gezondheid. Daarom zouden wij adviseren om een apart hoofdstuk te wijden aan dit onderwerp. Waardoor ook de urgentie en noodzaak om met dit onderwerp aan de slag te gaan, benadrukt wordt.

Reactie per Hoofdstuk

1. Inleiding (pagina 4-5)

Het plan refereert aan de IJslandse aanpak, die internationaal effectief is gebleken. In Hoogeveen zijn echter structurele knelpunten rondom ouderbetrokkenheid en financiële borging. In IJsland is structurele en langdurige inzet essentieel gebleken. Iets dat ook in Hoogeveen meer aandacht behoeft. Daarnaast zou het waardevol zijn om een concreet tijdspad op te nemen waarin deze aanpak geëvalueerd wordt en indien nodig bijgestuurd kan worden.

Wij adviseren

- a. **Neem Actieve Ouderparticipatie als speerpunt:** In IJsland werd succes behaald door ouders actief te betrekken via ouderbijeenkomsten, gezamenlijke afspraken en controle op uitgaansgedrag. Dit zou ook in Hoogeveen structureel moeten worden ingebed.
- b. **Versterk preventie in relatie tot vrijetijdsbesteding:** In IJsland werd jongeren meer vrijetijdsbesteding geboden als alternatief voor middelengebruik. Wij adviseren dit in Hoogeveen te vertalen naar een bredere inzet op sport, cultuur en maatschappelijke activiteiten.
- c. **Langdurige structurele financiering:** De IJslandse aanpak had succes doordat er structureel in werd geïnvesteerd. Wij pleiten ervoor dat preventie en handhaving in Hoogeveen niet afhankelijk blijven van tijdelijke subsidies, maar worden opgenomen in de reguliere begroting.
- d. **Intensieve monitoring en datagedreven beleid:** In IJsland werd op basis van regelmatige data-analyses het beleid continu bijgesteld. Wij adviseren eenzelfde benadering in Hoogeveen, waarbij op basis van periodieke enquêtes en monitoring de effectiviteit van het beleid wordt getoetst.
- e. **Meer samenwerking met scholen:** In IJsland spelen scholen een cruciale rol in preventie. Wij adviseren scholen niet alleen in te zetten op lesprogramma's over middelengebruik, maar hen ook te betrekken bij bredere preventieactiviteiten en signalering.

2. Gezondheidsopgave en Probleemstelling (pagina 6-10)

Het plan bevat een gedegen analyse van de gezondheidsproblemen in Hoogeveen, maar er zijn enkele belangrijke elementen die verder uitgewerkt en concreter benoemd kunnen worden:

- a. Benoem duidelijke trends in middelengebruik over de afgelopen 10 jaar. Maak een diepgaande trendanalyse. Benoem expliciet hoe het alcohol-, drugs- en vapegebruik zich de afgelopen tien jaar heeft ontwikkeld en welke groepen het meest kwetsbaar zijn.
- b. Benchmark met andere gemeenten en breng daarmee in kaart waarom het probleem hier ernstiger is en welke lessen uit andere regio's kunnen worden toegepast.
- c. Maak inzichtelijk wat de maatschappelijke kosten zijn van middelengebruik. Denk hierbij aan de kosten voor gezondheidszorg, maatschappelijke opvang en justitie. Door een duidelijke kostenanalyse is borging van structurele bekostiging te verstevigen.
- d. Maak een 6^e opgave: "Het aantal minderjarigen dat vaped terugdringen tot 0".

3. Doelen en ambities (pagina 11-14)

Wij constateren dat de doelstellingen niet altijd meetbaar of concreet zijn geformuleerd en bovenal verspreid door het plan beschreven staan. Hierdoor is het lastig om de voortgang en effectiviteit van het beleid te monitoren en waar nodig bij te sturen.

Wij adviseren:

- a. Reorganiseer en rangschik de gestelde doelen, maar bovenal rubriceer naar doelgroepen en benoem de gewenste afname (reductie) ten opzichte van 1 bepaalde peildatum. (leg je vast op 1 jaartal en zet daar de gewenste afname tegenover. i.p.v. dat iedere doelstelling weer een andere peildatum/jaartal kent)

4. Voorgestelde interventies (pagina 15-24)

De voorgestelde interventies sluiten grotendeels aan op bestaande aanpakken, maar er zijn belangrijke verbeterpunten nodig om hun effectiviteit en uitvoerbaarheid te versterken. Zoals in de groepsgesprekken (Jong Hoogeveen) al is benoemd "Jongeren worden niet altijd serieus genomen en moeten lang op hulp wachten."

Advies

Wij adviseren:

- a. Ouderbetrokkenheid is essentieel in een preventiebeleid. Deze kan extra versterkt worden door bijvoorbeeld:
 - Ouders actief te informeren via ouderavonden op scholen en sportclubs.
 - Ouders voor te lichten over de effecten van middelengebruik op het brein van jongeren en hoe zij hier preventief mee om kunnen gaan.
 - Een gezamenlijke aanpak te ontwikkelen waarbij ouders, scholen en hulpverleners duidelijke afspraken maken over middelengebruik en handhaving daarvan.
 - De inzet van laagdrempelige oudercursussen waarin gesprekstechnieken en signalering van middelengebruik worden besproken.
- b. Een uitgebreidere samenwerking met huisartsen en zorginstellingen. Denk daarbij aan:

- De samenwerking met huisartsenpraktijken te intensiveren door structurele verwijzingen naar verslavingszorg en preventieve coaching mogelijk te maken.
- Zorginstellingen en jeugdteams actief te betrekken bij interventies en terugvalpreventie, zodat een integrale aanpak ontstaat.
- Meer samenwerking met wijkteams en welzijnswerk om sociaal-maatschappelijke factoren van middelengebruik aan te pakken.

5. Handhaving en toezicht (pagina 27-28)

Op het gebied van handhaving wordt weinig aangegeven, behoudens bij drugs. Wel zien we dat er voorwaarden worden gesteld aan de IVA training, zoals het krijgen van een alcoholvergunning. Dit is uiteraard een loffelijk streven, maar als er dan vervolgens jaarlijks 10.000 Euro wordt vrijgemaakt voor deze IVA training en wij weten dat per training er ongeveer 20 vrijwilligers deel kunnen nemen, is een rekensom zo gemaakt. Immers doelstelling is dat alle buurthuizen/sportkantines een dergelijke training gaan volgen. Hoe de borging van de alcoholvergunning aan het volgen van deze IVA training verder vormgegeven moet worden, blijft daardoor ongewis en wordt niet beschreven.

Tevens wordt gesteld dat voor handhaving: Inzet vanuit bestaande capaciteit: vergt herprioritering noodzakelijk is. Maak concreet wat de herprioritering moet worden, deze is nu niet helder. Preventie en Handhaving zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden, alleen dan kan je komen tot een goed functionerend beleid.

Advies

- ⌘ Geef handhaving een stevigere positie in het plan en koppel daar dan ook een adequate structurele begroting aan-

7. Financieel kader (pagina 31)

Er is weliswaar wel een begroting gepresenteerd in het plan, maar het ontbreekt aan structurele financiële dekking. Met de wetenschap dat er vanaf 2026 structurele tekorten zijn (meerjarenbegroting), lijkt de haalbaarheid op losse schroeven te staan. Dit ondermijnt de effectiviteit van het plan, omdat de continuïteit van preventieve maatregelen afhankelijk is wordt van tijdelijke subsidies en incidentele budgetten. Een effectieve en duurzame aanpak van middelengebruik vereist structurele investeringen die op de lange termijn renderen. In het eerdere plan “Het integrale veiligheidsplan” speelt dit eveneens een rol, waarbij het uitblijven van structurele financiering van preventie ontbreekt.

Advies

Wij adviseren:

- Structurele middelen te reserveren binnen de gemeentelijke begroting.** Preventie kan alleen effectief zijn als er zekerheid is over de financiering. Dit voorkomt dat succesvolle programma's verdwijnen zodra een subsidie afloopt. Wij adviseren om Jaarlijks expliciet in de begroting op te nemen welke investeringen (een minimaal preventiebudget) worden gedaan, dan wel hoe deze bekostiging meerjarige gerealiseerd gaat worden.
- Specifieke subsidies te verkennen binnen GALA en IZA.** Er zijn mogelijkheden om aanvullende financiering te verkrijgen via landelijke programma's zoals het Gezond en Actief

Leven Akkoord (GALA) en het Integraal Zorgakkoord (IZA). Wij adviseren om proactief te zoeken naar deze middelen en projecten hierop af te stemmen.

- c. **Een preventiefonds op te zetten waarin jaarlijks middelen worden gereserveerd voor structurele preventiemaatregelen.** Dit fonds kan gebruikt worden om continuïteit te garanderen voor succesvolle interventies en om nieuwe initiatieven te ondersteunen.

Slotopmerkingen

Het Preventie- en Handhavingsplan Middelengebruik 2025-2028 is een ambitieuze stap in de juiste richting, maar de effectiviteit ervan hangt sterk af van structurele financiering, meetbare doelstellingen en een intensieve samenwerking tussen overheid, ouders, scholen en maatschappelijke partners.

Zonder een fundamentele verandering in de sociale norm rondom middelengebruik, blijven we dweilen met de kraan open. Jongeren in Hogeveen groeien op in een omgeving waar alcohol en vaperen genormaliseerd zijn, terwijl de handhaving ontoereikend blijft en preventie slechts incidenteel wordt gefinancierd. Dit vraagt om langdurige, structurele en samenhangende maatregelen in plaats van kortlopende initiatieven.

Wij roepen het college op om preventie niet langer als een optioneel beleidsterrein te zien, maar als een **noodzaak** die een stevige financiële en beleidsmatige basis verdient. Een gezondere generatie in Hogeveen kan alleen worden gerealiseerd als:

- Preventie structureel wordt verankerd in de gemeentebegroting.
- Handhaving en toezicht niet afhankelijk zijn van schaarse capaciteit, maar een vast onderdeel vormen van het beleid.
- Meetbare doelstellingen en een continu monitoringssysteem ervoor zorgen dat beleid kan worden bijgestuurd.
- De gemeente actief het voortouw neemt in het doorbreken van de normalisatie van alcohol en vaperen.

Wij delen de ambitie van het college voor een gezonde en veilige jeugd in Hogeveen. Dit is hét moment om daadwerkelijk door te pakken en preventie een vaste plaats te geven in het beleid. Wij denken graag mee over de verdere uitwerking en implementatie van deze noodzakelijke maatregelen.

Hogeveen, 3 maart 2025